

1995
1988
29

1810
176
1986

183
178
5

מאח נח זכולוני

בחנו הסוכות לפני 176 שנה נפטר באומאן ר' נחמן מברסלב ז"ל (1810-1772) בן 38 היה במוותו.

ר' נחמן היה אדמו"ר ואבי חסידות ברסלב הידועה בכיונה "טויטע חסידים" (חסידים מחיים) וזאת בגלל שלאחר מותו של ר' נחמן לא נתמנן אחר במקומו ואף תלמידו המובהק ר' נתן שטרנהרץ (1845-1780) מנמירוב שהיה גם מזכירו הנאמן שרוב הספרות החסידית הברסלבית נכתבה על ידו של ר' נתן, ^{שלאחר מותו} סירב להתמנות לאדמו"ר, רבי נחמן קבע שיטה מיוחדת בחסידות הברסלבית בעיקר החדוה והשמחה והטיסמה שלו היחה "לא להתיימש" אין מקום לייאוש, והתעוררות דחיה עמוקה. מאידך הטיף לחסידיו ספגנות וצניעות.

ר' נחמן נולד בראש חודש ניסן תקל"ב/1772 בעיר מזיבה אוקראינה לאמו פיגא בתו של אדל שהיתה בתו של הבעל שם טוב ולאביו ר' שמחה מהורודונקה מחשובי החסידים של הבעש"ט. בגיל צעיר בהיותו בן 13 נשא ר' נחמן אש והיה סמוך על שלחן חותנו, לאחר כמה שנים עבר ר' נחמן ללמדודובקה עירה קטנה ליד קיוב, ומשם החל להפיץ את החסידות שלו, אולם בגלל מחלוקת וסגירת אגרות יצא בהשאי בשנת 1798 בלויית תלמידו המובהק לארץ ישראל ובערב ראש השנה תקנ"ט הגיע לחיפה התגורר בצפת ובטבריה אולם בגלל מלחמה נפוליון היה נאלץ לצאת מן הארץ בהזרה לרוסיה לאחר ששמה בארץ ישראל רק ארבע חדשים אחדים.

בשנת 1800 (תק"ס) התיישב בעיר זלטופול הסמוכה לקיוב ובגלל מחלוקת בגלל לעז שהוציאו על דרכי החסידות שלו עבר בשנת 1802 לברסלב ושם החלה החסידות שלו להתגבר כמעין הנובע למרות מתנגדיו יצויין כי רבי לוי יצחק מברדיצ'ב תמך בר' נחמן והיה מידידיו הנאמנים ביותר. בשנת 1810 התיישב ר' נחמן באומאן עירה קטנה ליד קיוב שהיה לשעבר עיר ואם בישראל ובאותה העת השנה הוא נפטר ומצא את מנוחתו באומאן. הסבה שבגללה הוא עבר לאומאן מספרת האגדה החסידית הברסלבית, כי ר' נחמן שטבל ממחלת שהפת הרגיש גי סופו מתקרב אמר לחסידיו "נשמות קדושי אומאן מחכות לי" והמדובר בפוגרומים ושחיטות שנערכו ביהודי אומאן ע"י ההיידאטאקים הקוזאקים האוקראינים שהתחיל בשנת 1749 רביץ מיהודי אומן נהרגו על ידם והעיר נשרפה, רק בשנת 1761 כעבור 12 שנה הקים הגראף פוטוצקי שהיה בעל האדמה של אומאן את הישוב היהודי באומאן אך לא לאורך ימים בשנת 1768 שוב נערכו פוגרומים ושחיטות על יהודי אומאן ע"י הקוזאקים האוקראינים. בשנת 1788 התקרב

האטאמאן מקסיים זילזניאק בראש חיליו האוקראיניים לעיר אומאן כביכול בפקושת המלכה הרוסית ייקטרינה הגדולה שהתירה את דמם של היהודים והפולנים, נגד ההחלטות הקונפד-רציה בבאר שהיו מכוונות נגד האוכלוסייה הנוצרית אורטודוקסית של פולין.

מושל אומאן מלאדונוביץ שהבטיח כי יגן על יהודי המקום ועל הפולנים שלח את מפקד הקוזאקים איואן גונטה ללחום בזלזניאק. גם גונטה שהבטיח ליהודים שלא יירע להם כל רע וזאת לאחר שקבל מיהודי המקום סכום כסף גדול בגד יחד עם המושל ביהודים והסגיר אותם לידי חילי זילזניאק היהודים לחמו בחרף נפש באנשי זילזניאק אולם ידו היתה על עליונה וכבים מהידוים והפולנים נהרגו ההרג נמשך 3 ימים מעריכיים שמספר ההרוגים היה יותר מ-20 אלף נפש. היהודים פנו לעזרה לגראף הראניצקי משארונברוד שיצא עם חיליו וגבר על ההידאמאקים, היהודים הודו לגראף בראניצקי ואף חברו תפלת הודיה מיוחדת לכבודווגם קבעו יום "גזירת אומאן" בה' בתמוז כיום צום ותפלה, ואלה הם הקדושים שרבי נחמן אמר שהם מהכים לו...

לאחר פטירתו של רבי נחמן בשנת 1810 נהגו חסידיו לבוא בהמוניהם לאומאן להשתטח על קבר רבם וקבעו ימים מיוחדים להתאספות ולהתווידות וקראו לימים אלה בשם "קיבוץ" אצל ביחוד בראש השנה שהיתה חובה כללית להשתתף סהתאספות זו.

העליה לקברו של ר' נחמן מברסלב באומאן לא פסקה גם בימי סטאלין ורביס סכנו את נפשם ובאו לאומאן גם באופן בלתי ליגאלי, גם מאשץ ישראל היו באים ואף ממשיכים לבוא לאומאן למרות שאין קשרים דיפלומאטיים בין ישראל לברית המועצות הבאים מישראל נושאם דרכונים של מדינות המקיימות יחסים עם רוסיה הסובייטית.

ידוע על הסיד מברסלב המנוח שמואל הורביץ מירושלים שיצא בשנת 1931 לאומאן באופן בלתי ליגאלי ושהה ליד קבר רבו כשנתיים הוא נתפס ונידון למות ורק הודות התערבותו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק ז"ל הרב הראשי של ארץ ישראל אצל מוסדות בינלאומיים שוחרר הורביץ והגיע בשלום לירושלים.

לפני פטירתו אמר רבי נחמן מברסלב כה מי שיבוא על קברו ויאמר 10 פ רקי תהלים מיוחדים פיתן פרוסה לצדקה עבורו אף אם גדלו ועצמו עונותיו וחטאיו מאוד מאוד ח"ו אז אחאמץ ואשתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולחקנו ובנו הלשון באידיש אמר: "אין וועל מיך לייגען אין דער לענג און אין דער ברייט אין זאל איהם א טובה טהאן ביי די קאן פיאות וועל אין איהם ארוסציען פון דעם שאול תחתיות" ... חסידי ברסלב שאינם יכולים

להגיע לאומאן אומרים בפלה מיוחדת שתוקנה עבורם והיא : "תפלה לזכות לבוא להשתטח על ציון קדוש של רבינו ז"ל באומאן. תפלה נוראה, שיפתחו השערים הנעולים של ציון רבינו הקדוש (נ"ג מ"ח) נחל נובע מקור תכמה ר' נחמן בן פיגא זצ"ל, באומאן כאשר הבטיח לנו רבינו הקדוש, שכל מי שיבוא על קברו ויאמר שם העשרה קפיטלים תהלים הידועים הנקראים תיקון הכללי ויחן פרוטה לצדקה יעבורו ישתדל לטובתו ויאמר בזה השלוח: " איך אצל וועל מיך לייגען אין דער ליינג און אין דער ברייט, איך זאל אהם א טובה טהאן, ביי די פיאות וועל איך אים ארויס ציען פון שאול תחתיות ומתחתיות" והנה בצוק העתים האלו שערי ציון נעולים ודרכי ציון אבילות וטרף טורף יוסף ונסגרו השערים, על כך נשפוך שיה לפני בעל הרחמים שיפתחו לנו השערים ויבוא בקרוב לציונו הקדוש ברננים ובזכות זה נזכה לראות בבנין ציון וירושלים במהרה בימינו אמן כן יהי רצון" עד כאן התפלה.

השנה חזרו לפני יום הכפורים מבקור באומאן 180 חסידי ברסלב בתוכם 16 ילדים עד גיל 7 שהרבי צוה כסגולה לבוא ולהשתטח על קברו. החסידים שיצאו השנה לאומאן באו מניו-יורק לונדון פריז וירושלים קבוצה של 20 נפש ובתוכה 5 ילדים כולם בעלי דרכונים של מדינות המקיימות יהסים דיפלומטיים עם ברית המועצות. הם יצאו ביום שני 29 בספטמבר מבריטל שם התרכזו כל העולים להשתטח על קבר רבם, ללנינגראד הם הגיעו בטיסה ישירה למחרת בשדה התעופה של לנינגראד היכו לחסידי ברסלב אנשי האיטוריסט ולקחו אותם למלון מפואר ונתקבלו בסבר פנים יפות ובלבביות רבה, במקום קבלו שתייה ופירות ומים מינרליים את האוכל מטבח של כשרות הם לקחו מן הבית, שימורים ולחם.

מלנינגראד יצאו באוירון לקיוב בשדה התעופה של קיוב היכו להם 4 אוטובוסים מפוארים במיועדים לחיירים ולכל אוטובוס צמוד מדריך שבר אנגלית, בקיוב אוכסנו במלון המפואר "ברטיסלבה" (ברסלב), המכיל חדרים יפים ומרווחים היוצאים לצד הים. לאחר מנוחה וטעימה קלה נסעו לאומאן להשתטח על קבר רבם נחמן הנמצא פסמטה צרה ברחוב בלינסקי, הקבר אצל אצמוד לכותלו של בית מגורים בו מתגוררים זוג אוראיני. במשך הימים מטעו מדי ביומו לאומאן ובחזרה לקיוב. ביום השששי ערב ראש השנה שלמחרת הוא יום ההתאספות

של חסידי ברסלב כאמור, בדיוק בשעה 4 בבקר יצאו 180 החסידים מקיוב לאומאן ובתוכם 16

הילדים וערכו במקום את התפלוח ואמרו את 10 פסוקי התהלים ונתנו צדקה איש לרעהו
 ואמרו את תיקון הכללי. לאחר שהייה של 4 שעות באומאן ~~המקום~~ / הם נסעו ל"גן ספקה
 סופיה" במקום שנערכו בשעתו הפוגרומים ~~אשכנזי~~ ושנגללם בא רבי נמחן לגור באומאן.
 לפני מותו אמר הרבי "איך אפשר להיות באומאן מבלי לבקר בגן סופיה"...
 מ"גן סופיה" הם חזרו לקיוב לחנוג את ראש השנה בדרך הסנעצרו ליד נהר הנמצא
 במקום מוסתר ע"י עצים ובנהר זה טבלו כל 180 החסידים לקראת ראש השנה.
 ה"אינטוריסט" הכין עבור החסידים מקום תפלה ושכר את האולם הגדול של המלון
 שבכל ימות השנה הוא משמש כמסעדה מפוארת עבור תיירים מחוץ לארץ. הם התפללו
 במקום זה בגלל שבית הכנסת בקיוב הוא מרוחק מן המלון. האינטוריסט גם דאג לספר
 תורה, שופר הם הביאו עמם, שהושאל מבית הכנסת בקיוב. אגב נאמר להם כי בבית הכנסת
 המרכזי בקיוב מצויים 70 ספרי תורה. ביום השני של ראש השנה הלכו החסידים בתהלום
 כשהם לבושים הקיטלעץ והש טריימלאך לנהר דניפר לערוך את תפלת ה"חשליך" היה זה
 הם מספרים מחזה מרהיב עין שזה כ-80 שנה לא ראו אנשי המקום מחזה כזה.
 בצום גדליה למחרת ראש השנה שלפי התכנית הם אמורים היו לחזור ולטוט ללנינגראד
 בחזרה לבריסל, אולם לפי בקשת החסידים שהביעו את רצונם לבקר פעם נוספת על קבר
 רבם, נענה האינטוריסט ונעשו כל הסידורים שיוכלו לנסוע לאומאן ולטוט בליליה
 ללנינגראד. בלנינגראד בלובי של המלון מוסקבה הוציא חסיד ברסלב כנור ונגן בפני
 הנוכחים שירים חסידיים ועפריים.
 החוזרים מאומן מספרים כי לא עקבו אחריהם השירות היה אדיב נעשו כל המאמצים
 למלאות כל בקשה על צד היותר טוב, אחד מן הקבוצה חסיד זקן שחלה קבל טפול רפואי
 ואף נלקח לבית החולים בקיוב רופא מיוחד טיפל בו וזאת מבלי שלם עבור הטפול.
 המדריכים ואנשי ה"אינטוריסט" שוחחו עם החסידים על חסידות בכלל ועל חסידות ברס
 לב בפרט וגם קבלו לקח על הביטחון המקוה...
 החוזרים מספרים כי בקיוב החיים נורמאליים לא ניכרת שום פאניקה בגלל הכור
 בצרנוביל שהמרחק מקיוב הוא כ-150 ק"מ, רק בכניסה לקיוב עוברת כל מכונית
 בדיקה של מדה הקרינה ואם עוברת המותר אז היא מקבלת חיטוי.